

Culemborg

Kadernota 2022-2025

Inhoud

Inleiding	3
Leeswijzer	4
Financieel perspectief	5
Weerbaarheid.....	7
Toekomstbestendigheid	11
Bedrijfsvoering	17
Kaders voor de begroting 2022-2025.....	20
Financiële spelregels	24
Bijlage: Overzicht voornemens per begrotingsprogramma	26

Inleiding

Voor u ligt de kadernota 2022-2025. Vorig jaar schreven we in de inleiding van de kadernota dat we een kadernota behandelden in bijzondere tijden. Inmiddels zijn we een jaar verder en duren deze bijzondere tijden voort. Nog altijd zitten we midden in de coronacrisis en wordt ons leven in belangrijke mate bepaald door coronamaatregelen en de gevolgen van de coronacrisis. We zien dat inwoners, verenigingen en ondernemers in Culemborg door deze crisis worden geraakt. We staan voor een belangrijke opgave om de gevolgen van de coronacrisis op een goede manier op te vangen. Dit is dan ook een belangrijk onderdeel van de plannen in deze kadernota.

Tegelijkertijd bepaalt natuurlijk niet alleen corona het werk dat we doen als gemeente. Er komen diverse ontwikkelingen op ons af en we staan voor verschillende maatschappelijke vraagstukken. In de kadernota voor 2021 schetsten we al de opgaven weerbaarheid en toekomstbestendigheid, als belangrijke maatschappelijke opgaven waar we als gemeente voor staan. Deze opgaven staan ook in deze kadernota onverminderd overeind. Wellicht is het op verschillende terreinen onzeker wat de toekomst gaat brengen, bijvoorbeeld omdat we niet weten hoe de coronacrisis zich verder ontwikkelt, ondanks dat er licht aan het eind van de tunnel lijkt te zijn. We zien echter ook verschillende ontwikkelingen die wel al een bepaalde mate van zekerheid hebben en waar we mee aan de slag moeten. En ook de coronacrisis biedt kansen om trendbreuken te realiseren. Zo willen we dan ook werken aan de weerbaarheid en toekomstbestendigheid van Culemborg en de Culemborgers. De verschillende ontwikkelingen in deze kadernota koppelen we daarom aan deze twee maatschappelijke opgaven.

Deze kadernota is de laatste kadernota van deze bestuursperiode is en gaat grotendeels over de periode die valt in een nieuwe bestuursperiode. Daarnaast blijft de financiële ruimte beperkt en is het dus niet mogelijk om met veel nieuw beleid te komen. Dat betekent ook dat deze kadernota niet allerlei nieuwe plannen bevat, maar vooral een beschrijving van ontwikkelingen die ofwel al in gang zijn gezet en die in 2022 om extra aandacht vragen, bijvoorbeeld vanuit de investeringsagenda, ofwel noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld door nieuwe wet- en regelgeving.

Ook in 2022 willen we werken aan de weerbaarheid en toekomstbestendigheid van Culemborg. Deze kadernota bevat daar diverse plannen voor. De kadernota laat zien dat we ook in tijden van minder financiële ruimte een gemeente met grote ambitie blijven, die het lukt om binnen de financiële kaders te blijven. We zijn trots op de grote hoeveelheid ontwikkelingen die ook nu in Culemborg plaatsvinden. Dat alles doen we natuurlijk niet alleen, maar vooral samen met al die inwoners, ondernemers en organisaties die Culemborg maken tot wat Culemborg is: Nederland in het klein, een stad van proeftuinen, meervoudige duurzaamheid en verbindingen. Vanuit dit Culemborgse DNA blijven we ook in 2022 weer werken aan de ontwikkeling van onze stad.

Het college van Burgemeester en Wethouders

Leeswijzer

In de kadernota geeft de gemeenteraad het college kaders mee voor het opstellen van de begroting. In het najaar wordt de begroting door de gemeenteraad vastgesteld. De kadernota zelf is geen begrotingswijziging. Alle voornemens die als kader in de kadernota zijn opgenomen, worden in de begroting financieel verwerkt. Dat is ook de reden dat deze kadernota niet aan alle ontwikkelingen specifieke bedragen koppelt.

De kadernota begint met een overzicht van het financieel perspectief. Dit hoofdstuk geeft in een oogopslag de financiële context van deze kadernota weer. Hiertoe bevat het financieel perspectief een overzicht van de saldi van de meerjarenbegroting op basis van de voorjaarsrapportage.

In de hoofdstukken daaropvolgend wordt aangegeven welke beleidsmatige ontwikkelingen we voorzien vanaf 2022, gekoppeld aan de opgaven weerbaarheid en toekomstbestendigheid. Zo wordt duidelijk gemaakt op welke manier we in 2022 en verder werken aan de weerbaarheid en toekomstbestendigheid van Culemborg. In deze hoofdstukken zijn alleen nieuwe ontwikkelingen opgenomen. Dat betekent dat reguliere taken niet worden beschreven in deze kadernota. Ditzelfde geldt voor het hoofdstuk over de bedrijfsvoering van onze gemeente. Ook in dit hoofdstuk worden beleidsmatige ontwikkelingen rondom de bedrijfsvoering beschreven, voor zover deze nieuw zijn.

De laatste twee hoofdstukken bevatten een beschrijving van de financiële uitgangspunten die gelden bij het opstellen van onze begroting, zoals de ontwikkelingen van het gemeentefonds, loon- en prijsontwikkelingen en een overzicht van de financiële kaders waarbinnen we onze begroting opstellen. Tot slot bevat de kadernota een bijlage waarin de verschillende voornemens die in de kadernota zijn opgenomen nog eens worden opgesomd, deze keer per begrotingsprogramma. Op deze manier wordt inzichtelijk gemaakt welke onderwerpen per programma vanuit de kadernota in de begroting zullen worden opgenomen.

Financieel perspectief

Onderstaande tabel geef het financieel perspectief van deze kadernota weer:

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025
Financieel perspectief vastgestelde begroting 2021	-219	-122	43	110
Voorjaarsrapportage 2021	-71	-99	-6	19
Financieel perspectief na voorjaarsrapportage 2021	-290	-221	37	129

Het financieel perspectief van deze kadernota begint bij het financieel perspectief van de begroting 2021. Vanuit de begroting 2021 zien we dat in de jaren 2022 en 2023 tekorten ontstaan. Deze worden deels veroorzaakt door specifieke eenmalige kosten, die ten laste van het saldo zijn gebracht. Vanaf 2024 laat de begroting een licht overschot zien.

Inmiddels hebben we ook de structurele effecten vanuit de voorjaarsrapportage 2021 in beeld. Het financieel perspectief na verwerking van de voorjaarsrapportage 2021 daalt iets verder naar tekorten van € 290.000 in 2022 en € 221.000 voor 2023. De oorzaken hiervan lopen uiteen en zijn terug te vinden in de voorjaarsrapportage 2021.

Om toe te werken naar een structureel en reëel sluitende begroting 2022 is het van belang om enerzijds een inventarisatie te maken van de nieuwe beleidsontwikkelingen die op ons afkomen en anderzijds een pakket van uitgangspunten en maatregelen met elkaar te bepalen. Dat doen we in deze kadernota. Bij de uitwerking van de beleidsvoornemens uit deze kadernota richting de begroting zal een verder financiële uitwerking plaatsvinden. Daarbij is het van belang dat alles blijft passen binnen een meerjarig sluitende begroting.

Vorig jaar is al een intensief bezuinigingsproces doorlopen om te komen tot een sluitende begroting. Geïntariseerde bezuinigingsmaatregelen zijn in dit traject onderverdeeld in drie categorieën. De maatregelen uit categorie 1 zijn na de vaststelling van de bezuinigingsnota doorgevoerd. De maatregelen uit de andere categorieën zijn nog niet geëffectueerd. Op dit moment is het ook nog niet noodzakelijk om deze maatregelen door te voeren.

De grootste onzekerheid voor deze kadernota is de herijking van het gemeentefonds. De afgelopen twee jaar hebben de fondsbeheerders samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gewerkt aan een nieuwe verdeling van het gemeentefonds. Een nieuwe verdeling is nodig omdat de huidige verdeling niet meer goed aansluit bij de kosten van gemeenten. Dit geldt vooral voor het sociaal domein. Daarnaast is de manier waarop de verdeling rekening houdt met de verschillen in eigen inkomsten tussen gemeenten sinds 1997 niet meer geactualiseerd.

Het ministerie van BZK heeft op 2 februari 2021 de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) gevraagd om advies te geven over het voorstel van de fondsbeheerders. Volgens de ROB roept het verdeelvoorstel op dit moment echter nog te veel vragen op. De adviesraad zet zowel vraagtekens bij de onderbouwing als bij de uitkomsten.

Op basis van de huidige voorstellen zijn wij een voordeelgemeente, maar gelet op de onzekerheid over hoe het traject verder gaat verlopen, is het op dit moment nog te vroeg om die voordelen ook als definitief in ons perspectief te verwerken. Het verdeelvoorstel zal door het ministerie nog eens kritisch tegen het licht gehouden worden. Naar verwachting komt de minister begin juni met nadere informatie hierover. De invoering van de herverdeling van het gemeentefonds staat gepland op 1 januari 2023.

Ondanks de grote onzekerheden binnen het gemeentefonds is het vooralsnog niet noodzakelijk om voor begrotingsjaar 2022 aanvullende bezuinigingsmaatregelen door te voeren. Gelet op ons financieel perspectief, zullen we wel terughoudend moeten zijn met nieuwe ontwikkelingen die structureel extra kosten met zich meebrengen. We zullen dus terughoudend zijn met het opnemen van nieuw beleid in de begroting en zoeken tegelijkertijd actief naar mogelijkheden om zaken op een andere wijze te organiseren, om hiermee structureel geld te besparen. Daarbij heeft uiteraard ook de meicirculaire effect op ons financieel perspectief. De raad zal voor het zomerreces worden geïnformeerd over de precieze gevolgen van de meicirculaire. In combinatie met de financiële kaders en uitgangspunten die in deze kadernota zijn opgenomen, moeten we komen tot een sluitende programmabegroting 2022-2025.

Weerbaarheid

Een krachtige samenleving, is een weerbare samenleving. Een weerbare samenleving kan tegen een stootje en weet zich te herstellen na tegenslag of onverwachte gebeurtenissen. Op dit moment leven we in een onzekere periode. Veel Culemborgers worden geraakt door de gevolgen van de coronacrisis. Deze tijd maakt dan ook meer dan duidelijk dat we een weerbare samenleving nodig hebben, om de gevolgen van corona op te vangen. Maar uiteraard speelt er meer dan alleen de coronacrisis. Ook op andere onderwerpen is het van belang om de weerbaarheid van Culemborg te versterken. Op welke onderwerpen we dat willen doen en welke maatregelen we hier ook vanaf 2022 voor nemen, beschrijven we in dit hoofdstuk.

Werk en inkomen

Door corona stijgt de werkloosheid, hoewel dankzij de steunmaatregelen minder hard dan verwacht. De werkloosheid groeit vooral onder groepen die vaak een tijdelijk of flexibel contract hebben: jongvolwassenen, laagopgeleiden en mensen met een niet-westerse migratieachtergrond. Onze inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt (klantprofiel 4) worden vanaf 2022 begeleid door Werkzaam. De meeste mensen ondervinden gelukkig weinig inkomensachteruitgang. Een uitzondering hierop vormen werklozen, ondernemers en een deel van de zelfstandigen. Dat betekent dat het aantal huishoudens met financiële problemen, ondanks de steunmaatregelen zal groeien. We zetten onverminderd in op het versterken van de weerbaarheid van deze huishoudens door het doorvoeren van vroegsignalering, het versterken van de sociale basisinfrastructuur voor rondkomen en schuldhelpverlening aan ondernemers.

Sociaal domein

Jongeren worden zwaar getroffen door corona. De wachtlijsten bij de jeugd-ggz groeien. Speciale aandacht is nodig voor jongeren met complexe eetstoornissen, suïcidale gedachten en depressieve klachten. Vanuit het Rijk worden veel incidentele middelen beschikbaar gesteld. We kijken hoe we deze middelen in kunnen zetten. We zijn in gesprek met de schoolbesturen van zowel primair als voortgezet onderwijs over een betere aansluiting van zorg en onderwijs en het herijken van de samenwerkingsafspraken. We intensiveren de contacten met de zorgstructuur op de scholen over het verwijsgedrag. Verder verwachten we in 2022 de eerste zichtbare resultaten te hebben van de pilot praktijkondersteuning jeugd die we samen met de huisartsen uitvoeren.

Een grotere groep inwoners blijft door corona mogelijk kampen met blijvende gezondheidsklachten of ondervindt verminderd psychisch welbevinden omdat iemand in hun directe nabijheid ernstig ziek werd of overleed door corona. We zijn hier alert op en spelen hier waar nodig op in. Ook voor ouderen hebben we aandacht. We doen, samen met onze partners in de stad, al veel voor deze groeiende groep en werken specifiek aan de weerbaarheid van eenzame ouderen met een coalitie tegen eenzaamheid en aan de weerbaarheid van Culemborgers met dementie door in te zetten op een dementievriendelijke gemeenschap.

Voor beschermd wonen, onderdeel van de Wmo, komt er een nieuwe verdeling van het geld. Uitgangspunt is van beschermd wonen naar ambulante ondersteuning. Een deel van de ambulante cliënten krijgt een beschermd-thuis-voorziening. Mensen die op dit moment nog in beschermde woonvormen wonen, zullen dus gehuisvest moeten worden in andere vormen van huisvesting. Vanaf 2022 krijgt iedere gemeente hiervoor een eigen budget. De verdeling van het budget naar de gemeenten is nog niet duidelijk. Dit geldt ook voor maatschappelijke opvang, maar dan waarschijnlijk per 2026. We bereiden de gevolgen van de uitstroom uit beschermende woonvormen en de daarmee gepaard gaande huisvestingsopgave in regionaal verband voor. We doen dit in samenhang met de aanpak van dak- en thuisloosheid en de evaluatie en herijking van de woonladder.

Wijkaanpak

De pilot Schoolhof, waarmee we in 2021 zijn gestart, vergt een een meerjarige aanpak. Hoe maken we de wijk Achter de Poort toekomstbestendig en verbeteren we structureel de leefbaarheid en veiligheid? We werken met behulp van een jaarlijks uitvoeringsprogramma aan een persoonsgerichte/gezinsaanpak, het benutten van de kracht van de wijk en het inzetten van positieve jeugdpreventie. We willen dat bewoners weer betrokken raken bij hun leefomgeving en de patronen van multiproblematiek van generatie op generatie doorbreken. Dit vraagt om een nieuwe manier van integraal samenwerken tussen professionals uit de domeinen zorg en veiligheid. Op basis van inzichten, ervaringen en resultaten komen we bij de begroting met een voorstel voor benodigde budgetten voor de jaren 2022 en verder.

Klimaatadaptatie

Een weerbaar Culemborg vraagt ook om een weerbare buitenruimte. De weerbaarheid van onze fysieke buitenruimte zal de komende jaren veel aandacht vragen. De stad moet in staat zijn om meer en zwaardere regenval op te kunnen vangen. De gebouwde omgeving heeft een versterkend effect op de opwarming. Voor onze bewoners én voor onze flora en fauna heeft dat grote effecten. We nemen maatregelen om deze hittestress zoveel mogelijk te beperken en om beter in staat te zijn het regenwater op te vangen, te vertragen en af te voeren.

De maatregelen rondom klimaatadaptatie zijn in 2021 vastgelegd in de Regionale Adaptatie Strategie (RAS). De nu nog abstracte regionale opgaven en speerpunten zullen de komende jaren verder worden uitgewerkt in een uitvoeringsagenda. Zo nemen we als regio maatregelen op het gebied van leefbaarheid van de kernen en steden, duurzame logistiek en bedrijvigheid, vitale en toekomstbestendige land- en tuinbouw en een robuust en aantrekkelijk rivierenlandschap. Voor de maatregelen die lokaal moeten worden getroffen, gebruiken we de middelen uit het Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) en het budget Groen en landschap, gecombineerd met middelen uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Hiermee vinden ook projecten plaats in de binnenstad en op Pavijen waarover eerder besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Naast de uitvoering in specifieke projecten vindt ook een buurtgerichte aanpak plaats. De problematiek van wateroverlast en hitte is per buurt in beeld gebracht. Daarbij zijn per buurt plannen van aanpak opgesteld voor mogelijke oplossingen. Die worden de komende jaren uitgevoerd in combinatie met projecten voor groot onderhoud en de uitvoering van de groenvisie. Per buurt wordt inzichtelijk gemaakt welke middelen uit het vGRP beschikbaar moeten worden gesteld.

Om weerbaar te worden tegen een verandering van het klimaat zullen we in de komende periode ook meer in moeten zetten op het terugdringen van verharding, zowel op particulier als openbaar terrein. Het verminderen van verharding op particulier terrein vraagt om een grote hoeveelheid kleine bewonersprojecten en dus gerichte communicatie en participatie. Hiervoor maken we gebruik van de kennis en ervaring van Natuur en Milieueducatie (NME). We maken gebruik van voorbeelden van andere gemeenten die aanpakken hebben ontwikkeld die goed passen bij de proeftuingedachte van onze stadsvisie. In het openbaar gebied willen we bij groot onderhoud van wegen in elke wijk in de specifieke parkeervakken de klinkers te vervangen door halfverharding, zoals grasbetonstenen. Ook in alle nieuwbouw- en transitieprojecten willen we parkeervakken alleen in halfverharding aanleggen. De middelen die hiervoor nodig zijn, worden gedekt uit de middelen van het vGRP.

Biodiversiteit

Voor de weerbaarheid van onze flora en fauna is het van belang dat we als gemeente meer inzetten op biodiversiteit. Vanuit de groenvisie sturen we op een aaneensluitende groenstructuur door de hele stad. Dat biedt ruimte en kansen voor planten en dieren. Waar mogelijk zetten we in op biodiversiteit in het beheer van de openbare ruimte. Ook bij de inrichting van de openbare ruimte in

nieuwbouw wordt specifiek gelet op een aantrekkelijke leefomgeving voor verschillende planten en dieren. Zowel Lanxmeer als het nieuwste deel van Parijsch zijn dit jaar in de vakliteratuur geprezen als (nieuwbouw)wijken waar biodiversiteit daadwerkelijk wordt bevorderd. In de bestaande stad sluiten we vooral aan op verschillende bijzondere initiatieven die inwoners nemen voor de versterking van biodiversiteit.

Stikstof en andere milieuwetgevingsvraagstukken

Het verminderen van stikstofuitstoot is een belangrijke opgave voor de gezondheid van mens en dier in Nederland, en zo ook in Culemborg. Met de energietransitie en onze inzet op duurzame mobiliteit, werken we hier al actief aan. De omgevingswet geeft ons de mogelijkheid om hier verder in te sturen. We stimuleren het opheffen van agrarische bedrijven wanneer daarmee ook stikstofrechten vervallen.

De nieuwe regelgeving rondom stikstof is belangrijk voor een gezonde leefomgeving en voor de biodiversiteit in ons land. Het levert ons echter ook nieuwe uitdagingen op: de woningbouwopgave staat onder druk door nieuwe wetten waarvan nog niet altijd duidelijk is hoe ze het beste uitgevoerd kunnen worden. De verwachting is dat er in de komende jaren meer van dergelijke regelgeving zal komen, waar we actief mee aan de slag moeten.

Door de Omgevingswet wordt gezondheid met ingang van 2022 een belangrijk thema bij de afweging van ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast komt het beheer van de regelgeving die nu bij het Rijk en Provincie ligt naar de gemeente, onder andere op het gebied van milieu, geluid en luchtkwaliteit. Deze extra taken zullen vanaf 2022 in de gemeentelijke organisatie hun plek moeten krijgen.

Verkeersveiligheid

Weerbaarheid in het verkeer vraagt om veilig verkeer. Landelijk zien we op dit moment een trend van een stijging van het aantal dodelijke slachtoffers in het verkeer. Daarom werken het Rijk, provincies en gemeenten samen aan het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV). Het is het vervolg op Duurzaam Veilig en gaat uit van een risicogestuurde aanpak. Het doel hiervan is om het aantal slachtoffers terug te brengen naar 0. Om dit te bereiken stelt iedere gemeente een risicoanalyse en lokale aanpak verkeersveiligheid op. Daarin ligt de nadruk op gedragsbeïnvloeding, die wordt ondersteund met de juiste inrichting van wegen. In het Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP) is al invulling gegeven aan de risicoanalyse door een overzicht te maken van de meest urgente knelpunten. Per jaar volgt een uitvoeringsagenda voor enkele van deze knelpunten. Hierbij worden niet alleen fysieke aanpassingen doorgevoerd, maar zijn ook gedragsbeïnvloeding en handhaving onderdeel van de aanpak. Ook is een lobby gestart richting het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat om de geluidsoverlast van motorvoertuigen op de dijken te verminderen door het stellen van strengere eisen.

Naast de projecten die voortvloeien uit het GVVP zal ook de lokale aanpak verkeersveiligheid worden herzien. Hierin werken diverse partijen (gemeente, politie, Veilig Verkeer Nederland, Fietzersbond) samen om de kleinere verkeersknelpunten op te pakken door middel van gedragsbeïnvloeding, handhaving en de inzet van educatieprojecten.

Veiligheid en ondermijning

Ook in 2022 werken we verder aan het verbeteren van de veiligheid van de stad. Daarbij gebruiken we de Kadernota Integrale Veiligheid 2019-2022 als leidraad. Wij hebben in die nota 3 prioriteiten benoemd waarop wij, samen met onze partners in het veiligheidsdomein, het verschil willen maken. Dit zijn ondermijning & cybercrime, veiligheid in onveilige wijken en verkeersveiligheid. Vanzelfsprekend krijgen daarnaast ook de reguliere, doorlopende taken de aandacht die nodig is om deze goed uit te kunnen voeren. We reageren op ontwikkelingen die ontstaan en die de veiligheid negatief beïnvloeden. Voorbeelden hiervan zijn een stijging in het

aantal auto-inbraken op een bepaalde plek, maar bijvoorbeeld ook het adequaat optreden bij aanhoudende overlast die impact heeft op bewoners in een wijk.

In 2021 zijn we gestart met het meer bewust maken van onze bewoners en ondernemers van wat ondermijning is, in welke verschillende vormen dit tot uiting kan komen en hoe zij signalen kunnen herkennen. Drugsproductie, handel / vervoer van drugs, illegale bewoning, arbeidsmigranten en uitkerings- en adresfraude zijn de specifieke vormen van ondermijning waar in 2021 de focus op ligt. We bieden mensen verschillende kanalen aan waar zij deze signalen kunnen delen. Een van de concrete acties waarin dit vorm krijgt, is de pilot analyse Pavijen. Daarin brengen we per pand de beschikbare data in kaart van onder andere de Kamer van Koophandel, verbruiksgegevens van netbeheerders, politiegegevens, openbare gegevens die via internet te vinden zijn per pand / bedrijf, Meld Misdaad Anoniem meldingen, Omgevingsdienst Rivierenland en dergelijke. Deze gegevens worden geanalyseerd, worden gekoppeld aan risico indicatoren en op basis daarvan plannen we controles in.

Een andere vorm van ondermijning is mensenhandel, hiervoor moet ieder gemeente vanaf 2022 een aanpak geformuleerd hebben. Deze gaan wij in 2022 vormgeven.

De pilot informatievoorziening is een ander concreet onderwerp waarmee wij bezig zijn. Doel van dit project is om als gemeente een betere informatiepositie te krijgen als het gaat om veiligheid, openbare orde en criminaliteit door verschillende informatiebronnen aan elkaar te gaan koppelen. Door een betere positie kunnen wij in algemene zin de regierol nog beter oppakken en kunnen wij in concrete specifieke casussen over meer informatie beschikken.

Alle bovengenoemde projecten en acties zetten we voort in 2022.

Eind 2022 gaan we de Kadernota Integrale Veiligheid en het toezicht- en handhavingsbeleid evalueren om te komen tot nieuwe beleidsplannen voor de daarop volgende jaren. In die 2 beleidsplannen benoemen we de prioriteiten en formuleren we doelstellingen voor de komende jaren.

Weerbare overheid

Om optimaal bij te kunnen dragen aan de weerbaarheid van de stad, is het van belang dat ook de overheid weerbaar is. Ambtenaren, collegeleden, commissie- en raadsleden moeten niet geïntimideerd of bedreigd worden. Helaas zijn er gevallen waarin dit toch voorkomt. In dat geval zorgen we dat zij weten wat hun handelingsperspectief is. Na het weerbaarheidsfestival op 1 september 2020 voor ambtenaren en partners is er begin 2021 een themasessie voor commissie- en raadsleden georganiseerd om met elkaar in gesprek te gaan over het thema weerbaarheid. In de komende jaren blijft dit thema van belang en blijven we hier aandacht besteden. Daarom stellen we een programma weerbaarheid op. Door dit programma komt er structureel aandacht voor het thema weerbaarheid, specifiek voor zowel ambtenaren, het college als de commissie- en raadsleden. In dat programma worden acties beter op elkaar afgestemd en komt het thema vaker aan de orde dan nu al het geval is.

Toekomstbestendigheid

In het vorige hoofdstuk hebben we verschillende ontwikkelingen beschreven die bijdragen aan de weerbaarheid van Culemborg. We werken echter niet alleen aan het weerbaar maken van Culemborg voor de zaken die op dit moment spelen. We willen onze stad ook toekomstbestendig houden. Dat betekent dat we ons voorbereiden op de ontwikkelingen die we voor de toekomst voorzien. Of om met een VN-definitie uit 1987 te spreken: we werken aan duurzame ontwikkeling, dat is “een ontwikkeling die tegemoetkomt aan de noden van het heden, zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in het gedrang te brengen”. Zo zijn we niet alleen klaar voor de vraagstukken van nu, maar bereiden we ons ook volop voor om vorm te geven aan de opgaven van de toekomst.

Sociaal domein

Iedereen die in Culemborg woont, krijgt volop gelegenheid om zich in een positief (opgroei-)klimaat te ontwikkelen tot een veerkrachtige inwoner. Extra aandacht gaat uit naar de Culemborgse kinderen en jongeren. We willen hen laten opgroeien tot zelfstandige burgers. We willen zo veel mogelijk voorkomen dat mensen in kwetsbare situaties terecht komen. Dit doen we door in te zetten op preventie in de vorm van positieve gezondheid, leefstijlprogramma's en vroegsignalering. Concreet is dit vertaald in een preventieakkoord en een sportakkoord. Voor ouderen zetten we in dit kader in op een duurzame aanpak valpreventie en vitaal bewegen.

Voor jong, oud en mensen met psychische problemen willen we dat iedereen die echt zorg of hulp nodig heeft, die zorg of hulp ook krijgt. We zorgen ervoor dat deze ondersteuning toegankelijk is, zorgvuldig is geregeld en van goede kwaliteit is. Ondersteuning leveren we lokaal waar mogelijk, regionaal waar nodig. Daarbij maken we een beweging naar ‘de voorkant’. We onderzoeken welke vormen van ondersteuning en hulp we als algemene voorziening kunnen organiseren en hoe we ervaringsdeskundigheid kunnen inzetten. We verwachten hiermee ondersteuning laagdrempeliger te maken, efficiënter te kunnen werken en kosten te besparen.

We werken aan de toekomstbestendigheid en doorontwikkeling van het sociaal domein via de programmalijnen versterken sociale basis, realisatie één integrale toegang, herijking regionale inkoop en kostenbeheersing. Met onze maatschappelijke partners inventariseren en onderzoeken we per levensdomein de mogelijkheden om onze sociale basis te versterken. Via het geactualiseerde subsidieproces verstrekken we hierbij subsidies gekoppeld aan beoogde maatschappelijke effecten. In 2022 realiseren we één integrale toegang, zodat inwoners weten waar ze met een ondersteuningsvraag terecht kunnen.

In 2022 vindt de regionale inkoop van de maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd plaats, conform de nog vast te stellen inkoopstrategie. De nieuwe contracten gaan in per 1 januari 2023. Door de gezamenlijke gemeenten zijn twee inkoopdoelen geformuleerd: het verbeteren van kwaliteit en de resultaten van de ingekochte zorg en het zorgen voor een financieel houdbare uitvoering van het sociaal domein. Er worden nog vast te stellen pilots uitgevoerd om innovatie te bevorderen en ervaring op te doen met alternatieve bekostigingsvarianten. Ook hebben we aandacht voor het bestrijden van zorgfraude en het weren of uitsluiten van malafide zorgaanbieders. Dat kan door kwaliteitseisen aan te scherpen, beter toezicht te organiseren en het declaratiegedrag kritischer onder de loep te nemen. De verdere uitwerking en uitvoering van de inkoopstrategie is een complex traject en vergt een regionale programmastructuur.

Met ingang van 1 januari 2022 treedt een nieuwe Wet Inburgering in werking. Het huidige stelsel staat nu teveel op zichzelf en mist een goede aansluiting met participatie en onderwijs. De nieuwe wet leidt tot een grote stelselwijziging waarbij de gemeente (terug) in de hoofdrol komt. Het nieuwe inburgeringsstelsel sluit aan op andere wetgeving in het sociaal domein en is erop gericht dat alle

inburgeringsplichtigen snel en volwaardig mee kunnen doen in de Nederlandse maatschappij, het liefst via betaald werk. Hiervoor krijgen we middelen vanuit het Rijk. We werken in regionaal verband samen aan de implementatie van de nieuwe Wet.

Sportaccommodaties

Culemborg heeft prachtige sportaccommodaties die belangrijk zijn voor de toekomstbestendigheid van onze stad. We zetten daarom blijvend in op het onderhoud van deze sportaccommodaties. 2022 is de laatste jaarschijf van een meerjarig onderhoudsprogramma waarin de renovatie van twee kunstgrasvoetbalvelden op sportpark Parijsch wordt uitgevoerd. Uiteraard voeren we ook na 2022 onderhoud uit op het dan van toepassing zijnde meerjarig onderhoudsprogramma.

Cultuur

Begin 2021 is de nieuwe cultuurvisie vastgesteld. Samen met de culturele partners in de stad wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma. In het uitvoeringsprogramma wordt cultuur ingezet als middel bij maatschappelijke opgaven en het versterken van onze samenleving, bijvoorbeeld het bereiken van eenzame ouderen, bijdragen aan verbinding in wijken en het bevorderen van inclusie. Zo levert cultuur een belangrijke bijdrage aan de toekomst van Culemborg.

Energietransitie

Culemborg wil in 2040 energieneutraal zijn. Dat wil zeggen dat we evenveel energie opwekken op eigen grondgebied als dat we gebruiken. Dat vraagt samenwerking met inwoners, bedrijven en organisaties. Verduurzaming moet financieel haalbaar zijn voor iedereen en mag niet leiden tot ongelijkheid.

In het najaar van 2020 is door de gemeenteraad het programma Energietransitie vastgesteld. In het programma wordt langs 3 programmalijnen (energiebesparing, duurzame opwek en de warmtetransitie) gewerkt aan het hoofddoel: energieneutraliteit. Aan het programma zijn vanuit de investeringsagenda extra financiële middelen toegekend, die de komende jaren ingezet kunnen worden om de projecten die onder het programma vallen uit te kunnen voeren.

Energiebesparing begint bij bewustwording. De komende jaren zullen we intensief inzetten op communicatie rondom het thema energiebesparing. Dat doen we door de bestaande wijkaanpak te continueren en gebruik te maken van de kennis en acties van het bestaande energieloket. Via de RES 1.0 (besluitvorming tweede kwartaal 2021) wordt het beeld geschetst hoe we richting 2030 duurzame opwek willen realiseren. Enerzijds door (te blijven) werken aan de realisatie van een tweede windpark en anderzijds door vooral in te zetten op het realiseren van grootschalige opwekking van zonne-energie op daken. Bij het werken aan onze doelstelling om energieneutraal te worden nemen we op den duur ook afscheid van het aardgas als brandstof voor koken en het verwarmen van onze woningen.

Met het opstellen van de transitievisie warmte (in 2021) schetsen we een beeld hoe die transitie in Culemborg kan verlopen. De komende jaren zal de transitievisie warmte moeten worden uitgewerkt op wijk- en buurniveau. Hieromheen zal een intensief communicatie- en participatietraject worden gestart. Bij het maken van een buurtwarmteplan is het belangrijk dat bewoners actief betrokken zijn. De veranderingen zal grote impact hebben, ook achter de voordeur. Afhankelijk van de inbreng, draagkracht en behoefte van de bewoners heeft de gemeente een trekkende of meer faciliterende rol. Uiteindelijk zullen we deels op huishoudensniveau aan het werk moeten. Daarbij ondersteunen we vooral onze inwoners en ondernemers die het nodig hebben. Hierin komen ook allerlei andere onderwerpen aan de orde. Met een substantiële investering van de gemeente kunnen we dit proces verder doorzetten, wijk voor wijk.

De energietransitie is een enorme opgave om de stad toekomstbestendig te maken. Het is een opgave waar we als Culemborg voor staan en die we als gemeente zeker niet alleen kunnen uitvoeren, maar waarbij alle partners en inwoners en bedrijven in de stad nodig zijn en hun aandeel moeten leveren.

Energiebesparing en gasloze renovatie van de gebouwde omgeving zijn doelstellingen voor alle gebouwen in de stad. Het grootste deel van die gebouwen is van particuliere eigenaren. De gemeente is zelf ook eigenaar van een aantal gebouwen en voorzieningen: ons eigen vastgoed. Ook hebben we een rol als juridisch eigenaar in onze onderwijsgebouwen. Naast dat we daarin een eigenstandige verantwoordelijkheid hebben, heeft de gemeente ook een voorbeeldfunctie. Het inzetten op verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed dient dus meerdere doelen.

In een groot aantal van deze gebouwen is een substantiële investering nodig om de eerder genoemde doelstelling (energieneutraal in 2040) te halen. In 2012 heeft de gemeenteraad besloten om haar reserves voor investeringen per onderwerp op te heffen, met als doel daarmee iedere investering af te kunnen wegen tegen andere wensen die nodig zijn voor de stad. Dat heeft echter als nadeel dat ook vervanging of grootschalige renovatie van (technisch en/of economisch) afgeschreven gebouwen afgewogen moet worden tegen andere wensen in de begroting, ook als er nauwelijks ruimte in die begroting is. Met de opname van het budget hiervoor in de investeringsagenda, kunnen we een substantiële slag slaan in de verduurzaming van het gemeentelijke vastgoed en een volgende stap zetten van plan naar uitvoering. Daarmee maken we ons vastgoed toekomstbestendig en zetten we onze gemeentelijke eigendommen in om onze eigen voorbeeldfunctie te vervullen.

Onderzoek naar de verduurzaming van het KWC heeft laten zien dat (gedeeltelijke) nieuwbouw de beste en meest haalbare oplossing is. We onderzoeken welke mogelijkheden dit met zich meebrengt en of hiermee een win-win situatie met andere beleidsvelden te creëren is.

Redichemse waard

Met de regionale opgaven voor klimaatadaptatie valt ook de lange ademstrategie voor de Redichemse waard op haar plaats. De resultaten van de verkenner voor de Redichemse Waard zullen in 2022 leiden tot een nieuwe strategie. De doelstelling van de gemeente is dat alle partijen zich gezamenlijk inzetten op de definitieve natuurontwikkeling in de Redichemse Waard. Wanneer hiervoor een financieel haalbaar plan kan worden gemaakt, biedt dat veel perspectief voor het gebied. Het gebied kan dan extra waarde toevoegen voor klimaatadaptatie, biodiversiteit, natuurbeleving en extensieve recreatie. De verwachting is dat voor de plas in 2022 mogelijk eerste kaders van het Rijk zullen komen, op basis van de onderzoeken naar diepe plassen die in 2020 en 2021 zijn uitgevoerd.

Wanneer een gezamenlijke oplossing niet mogelijk is, dan zal het minnelijke traject formeel worden afgesloten. Wat er daarna gebeurt, is nog niet duidelijk. De inzet van de gemeente is om in 2022 geen maïsteelt meer op de verpachte gronden toe te staan.

De Redichemse Waard vraagt in 2022 substantiële inzet van de gemeente. Of het ontwikkelcapaciteit is of juridische- en beheercapaciteit, is afhankelijk van het onderzoek van de verkenner.

Invoering Omgevingswet

Op dit moment is de verwachting dat op 1 januari 2022 de Omgevingswet in werking treedt. De gemeente is dan aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). We hebben participatiebeleid passend bij de Omgevingswet en ons vergunningen en handhavingsbeleid is aangepast. Het beheer van de "bruidsschat" is dan naar de gemeente overgedragen. We werken al een tijd toe naar een andere manier van werken: meer faciliterend, denkend vanuit de gemeentelijke

doelen, 'ja mits', waarbij we adviezen geven vanuit alle disciplines tegelijk. Waar mogelijk betrekken we daar onze partners bij.

De ontwikkeling van de Omgevingswet gaat de komende jaren nog door. De digitalisering van ruimtelijke informatie komt langzaam op gang. Wij blijven met experimenten werken aan een digitale Atlas. In 2022 worden de omgevingsvisie en het woningbouwprogramma afgerond. Deze geven ons een brede basis voor het omgevingsplan. Tot we een nieuw omgevingsplan hebben blijven we met nieuwe (kleinere) omgevingsplannen zo dicht mogelijk bij de huidige werkwijze. Voor grote plannen, zoals voor de stationsomgeving, kan er mogelijk al wel geëxperimenteerd worden met het opstellen van nieuwe vormen van omgevingsplannen.

Wonen

We vinden het van belang dat Culemborg, met alle ontwikkelingen haar identiteit, haar DNA, behoudt: een complete stad in het groen, meervoudig duurzaam, Nederland in het klein en met ruimte voor proeftuin-experimenten. De druk op de woningmarkt van Culemborg is groot. Veel jonge mensen zoeken een betaalbaar huis in Culemborg en veel senioren zoeken een toegankelijke, kleinere woning op een mooie plek in hun vertrouwde omgeving. De overspannen woningmarkt in de Randstad en de goede verbinding met Utrecht maakt dat ook veel woningzoekenden uit Utrecht en omstreken de Culemborgse markt betreden. De verhoogde instroom van statushouders en de uitstroom van beschermd wonen zorgen voor extra druk op voorraad sociale huurwoningen. Doordat weinig mensen verhuizen uit sociale huurwoningen, stagneert de doorstroming. We hebben dus een uitdaging om de woningmarkt in Culemborg toekomstbestendig te houden.

De ruimte in Culemborg is beperkt. Thema's als klimaatadaptatie en de energietransitie vragen om ruimte en dit vraagt om keuzes bij iedere ontwikkeling. Met de stadsvisie als ambitie zal in 2022 ook de omgevingsvisie worden afgerond. Daarin beschrijven we welke stad Culemborg wil zijn voor haar bewoners en bezoekers, en creëren we een afwegingskader voor ruimtelijke opgaven. In 2022 wordt dit vertaald in een concreet woningbouwprogramma, met bijbehorende uitgangspunten per voorziene ontwikkellocatie, en een financiële doorrekening daarvan.

We zetten met onze uitvoeringsagenda wonen in op het toevoegen van woningen om de druk op de woningmarkt zo veel mogelijk te verlichten. Betaalbare woningen hebben daarbij onze voornaamste aandacht. Binnen onze mogelijkheden sturen we erop dat deze en andere woningen ook bij Culemborgers terecht kunnen komen.

In 2022 zal de ontwikkeling van de Zuidrand van Lanxmeer verder zichtbaar worden. We maken de wijk af, passend binnen het concept van de wijk en met een eigentijdse twist.

De verwachting is dat de komende jaren het aantal op te vangen statushouders per gemeente zal verdubbelen. Dit is een nieuwe uitdaging op de woningmarkt en vraagt om nieuwe vormen van huisvesting en toewijzing in de wijken en buurten. Tot nu toe is de opvang en huisvesting, mede door de goede samenwerking met Vluchtelingenwerk en Kleurrijk Wonen, in Culemborg nog steeds goed op schema. Met een verdubbeling van de aantallen is hier meer aandacht en tijd voor nodig.

Stationsomgeving

De verschillende ontwikkelingen in de stationsomgeving bieden kansen voor een toekomstbestendig Culemborg. Ontwikkelingen als de Gelderlandfabriek en Gaasbeek & van Tiel zetten de toon voor de sfeer van creativiteit, innovatie en de maakindustrie die past bij onze historische basis in de meubelindustrie. We werken aan verschillende ontwikkelingen in de stationsomgeving waarin de bedrijvigheid waar mogelijk wordt aangevuld met woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens. Daarbij is extra aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving.

De stationsomgeving is een belangrijke schakel in ons mobiliteitsnetwerk. Het station, de P&R functie en de verbindingen tussen Oost- en West Culemborg liggen allemaal in dit gebied. Vanuit de stationsomgeving is de verbinding naar de binnenstad logisch en aantrekkelijk. In de spoorzone West zal de Albert Heijn gerealiseerd worden, aan de Oostzijde wordt gewerkt aan het zichtbaar maken van de Houtvijver met een ontwikkeling van woningen.

Onze stationsomgeving heeft ook de potentie om de regionale positie van Culemborg te versterken. Het is het verbindingspunt tussen de entree van Culemborg en (een deel van) de regio Rivierenland en Utrecht. Ingericht als mobiliteitshub kan de stationsomgeving duurzame mobiliteit versterken, zowel voor de bewoners van Culemborg als tussen het Rivierenland en de randstad.

Verkeer

In 2020 is het Gemeentelijk verkeers- en vervoerplan (GVVP) vastgesteld door de gemeenteraad. Hoofddoelstelling van het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan is te komen tot een optimaal bereikbare gemeente, waarbij duurzaamheid, leefbaarheid en veiligheid belangrijke randvoorwaarden zijn. Daarmee zorgen we voor een toekomstbestendige verkeerssituatie in Culemborg. Om dit te bereiken, zijn maatregelen opgesteld om de oost-west verbinding voor langzaam verkeer te verbeteren, openbaar vervoer en fietsgebruik te stimuleren en de verkeersveiligheid te verbeteren. Het GVVP heeft een duur van 10 jaar. Per maatregel die in het GVVP is opgenomen volgt in de periode 2021-2030 een voorstel met daarin de uitwerking, planning en raming die ter besluitvorming aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Veel van onze inwoners werken in de regio Utrecht en Randstad. Ook voor bedrijven ligt Culemborg gunstig, centraal gelegen in het land en langs de A2 als belangrijke corridor. Om onze aantrekkelijkheid als stad voor inwoners/bezoekers/bedrijven te behouden, moet Culemborg goed bereikbaar blijven voor alle vormen van mobiliteit. Na de coronapandemie zal de druk op de A2 weer toenemen. Daarom moet gekeken worden naar kwalitatief hoogwaardige alternatieven, zoals het openbaar vervoer, deelmobiliteit en directe fietsverbindingen. Een belangrijke schakel vormt ook een robuuste snelle fietsverbinding van Culemborg naar Utrecht via Houten. Tijdens de coronapandemie hebben veel mensen geïnvesteerd in een (elektrische) fiets. Het Nationaal Toekomstbeeld Fiets wil fietsgebruik verder stimuleren in het kader van duurzaamheid en vitaliteit. Samen met het Rijk, provincies Utrecht en Gelderland en gemeenten Houten en Culemborg, is in 2021 gestart om de mogelijkheid tot het aanleggen van een robuuste fietsverbinding op dit traject te onderzoeken. De resultaten van het onderzoek zullen in 2022 leiden tot een voorstel voor het vervolg.

Economie

De coronacrisis heeft de economie in Culemborg flink geraakt. We verwachten echter snel herstel wanneer de economie weer opengesteld wordt na de lockdown. Belangrijk hierbij is dat de “koop lokaal” gedachte goed blijft hangen. Vanuit onze samenwerking in de binnenstad wordt daar op dit moment al op ingezet door een loyalty-programma te starten met een Culemborgpas. De koop lokaal loyaliteit wordt daarmee structureel geborgd. Als gemeente kunnen we hierin deelnemen door bijvoorbeeld extra's via deze Culemborg pas aan inwoners te geven of de jaarlijkse cheque aan mantelzorgers via deze pas te laten verlopen.

De effecten van corona op onze ondernemers zijn echter bijzonder divers. Er zijn ondernemers die met herstel van omzet er nog niet zijn. Verschillende getroffen ondernemers zijn in de schulden geraakt bij verhuurders, leveranciers, financiers en zeker ook de belastingdienst. Bij herstelde omzet is het de vraag of voldoende ruimte ontstaat voor aflossing van schulden. Een schuldsituatie kan ertoe leiden dat een aantal ondernemers alsnog besluit tot faillissement of bedrijfsbeëindiging. De gemeente kan hier niet altijd maatregelen tegen nemen. In samenwerking met de Stichting Over Rood en het programma 155 Red een Bedrijf van het Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf is

inmiddels wel advisering en hulp ingericht voor ondernemers met schuldproblematiek. Ook de lokale werkgelegenheid blijft onze aandacht houden. Dankzij de NOW-regeling blijft de groei van werkloosheid beperkt, maar bij beëindiging van deze regeling zullen er waarschijnlijk ontslagen vallen.

Pavijen

Op Pavijen kan met behulp van de middelen uit de Regiodeal een start gemaakt worden met het gezamenlijk initiatief van de ondernemers dat bekend is geworden als het wandelpadenplan. Dit plan investeert naast recreatieve routes ook in groen en biodiversiteit. Door dit te combineren met de opgave voor waterberging en klimaatadaptieve opgaven aan de noordzijde van Pavijen IV kunnen ook middelen uit het vGRP worden toegevoegd en wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de toekomstbestendigheid van het bedrijventerrein.

Hierbij is de inzet van de parkmanager belangrijk. In het najaar van 2021 wordt u geïnformeerd over de evaluatie van het parkmanagement die wij samen met het bestuur van de Kring Culemborgse Bedrijven uitvoeren. Op basis van deze evaluatie zal in de begroting van 2022 een voorstel voor een eventueel vervolg worden gedaan.

Binnenstad

Samenwerking heeft de binnenstad al een stuk weerbaarder gemaakt. Via de investeringsagenda wordt ingezet op het economisch en ruimtelijk toekomstbestendig maken van de binnenstad. Door de middelen te koppelen aan andere doelen zoals klimaatadaptatie en regionale versnellingsopgaven kunnen projecten daadwerkelijk formaat en dus een groter effect krijgen. Uit de klimaatstresstest bleek dat het aanpakken van de versteende omgeving (het Jach) en het laagste punt (het Hof) bij wateroverlast het meest zinvol is. Het Jach is door de Provincie geselecteerd als groen icoonproject en komt in aanmerking voor subsidie. Voor het Hof geldt hetzelfde als project in het kader van de regiodeal. In 2022 zullen deze projecten uitgevoerd worden.

Vanuit de investeringsagenda kan in 2022 ook het project Vierheemskinderenstraatje gerealiseerd worden. Het project is door het museum geïnitieerd en met participatie van omwonenden ontwikkeld. Het ondersteunt de identiteit van de stad en de binnenstad. Het project Zandpoort vraagt om een integrale aanpak met de verkeersproblematiek en de ontwikkeling bij de Hockesingel. In 2022 wordt dit project verder voorbereid en zal worden gezocht naar financieringsmogelijkheden.

Bedrijfsvoering

De ambitie voor onze bedrijfsvoering is en blijft dat we hiermee een maatschappelijk effect willen bereiken. We willen ons werk zo efficiënt mogelijk doen, met de juiste informatie en voorzieningen. De gemeente werkt op een eigentijdse manier voor en met haar inwoners en partners. Medewerkers werken er graag. De gemeente is transparant, en veilig als het gaat om persoonsgegevens en vertrouwelijke informatie. Op het vlak van dienstverlening maken wij het verschil in onze persoonlijke dienstverlening. Onze ambities zijn daarin:

- Wij zijn geïnteresseerd in waar onze inwoners tegenaan lopen;
- Wij laten ons gezicht zien bij betrokkenen en in de samenleving;
- Zowel digitaal als in het stadskantoor is onze dienstverlening persoonlijk;
- Wij begrijpen wat onze inwoners willen, kunnen en belangrijk vinden en adviseren over mogelijkheden en wensen, maar houden ook rekening met hun beperkingen;
- Onze dienstverlening is proactief.

Continu verbeteren in de bedrijfsvoering

De gemeente Culemborg wil continu verbeteren in haar bedrijfsvoering. Op het gebied van financiën, business control, personeel en organisatie, informatievoorzieningen en facilitaire aangelegenheden streven we naar meer samenwerking, meer uniformiteit, minder lasten, meer vereenvoudiging en heldere regels. In 2020-2021 is aan de hand van de Bedrijfsvoeringsagenda hard gewerkt aan deze verbeteringen. Het begint met de basis op orde brengen. Op onderwerpen als de interne beheersing van het sociaal domein, het inkoopproces, het inhuurregister, de HRM-cyclus en de budgethoudersregeling zijn in 2020-2021 flinke stappen vooruit gezet. Om de volgende stap te kunnen maken is voor de periode 2022-2023 een herijking van de bedrijfsvoeringsagenda nodig. Daarin spelen de onderwerpen strategische personeelsplanning, data gedreven werken, digitale dienstverlening, rechtmatigheidsverantwoording en informatiebeveiliging een belangrijke rol. Ook projecten die vanuit BWB worden gerealiseerd dragen hieraan bij, bijvoorbeeld de verplichtingenadministratie en de doorontwikkeling van financiële managementinformatie.

Personeel, organisatieontwikkeling en strategische personeelsplanning

Na de organisatiewijzigingen van afgelopen jaren is eind 2020 gestart met het traject om tot de strategische personeelsplanning te komen. Dit levert inzicht op in welke eisen de toekomst stelt aan de organisatie, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin. De transformatie in het sociaal domein, de energietransitie, de implementatie van de Omgevingswet, het verbreden van burgerparticipatie en de introductie van het 'right to challenge', steeds toenemende eisen aan het gebruik van informatie en de verantwoording over middelen. Dit zijn allemaal ontwikkelingen die mede bepalen welke capaciteit en kwaliteit nodig is om de uitdagingen van de toekomst het hoofd te kunnen bieden. De analyse van welke capaciteit en kwaliteit benodigd en aanwezig is wordt in 2021 afgerond. In 2022, 2023 en 2024 leidt dit ertoe dat we meer en gericht werken aan ontwikkeling van onze medewerkers en werving & selectie. Het effect op de formatie en middelen voor begeleiding en opleiding en dergelijke wordt verwerkt in de begroting 2022.

In 2021 wordt ook aandacht besteed aan het programmatisch en projectmatig werken. We maken gebruik van de impuls die de coronacrisis heeft gegeven aan het thuiswerken. We werken toe naar een situatie waarin medewerkers vanuit hun taken een bewuste keuze maken met betrekking tot werkvormen, -plekken en -faciliteiten. Uitgangspunt hierbij is dat ook het werken vanuit huis en het hybride werken goed worden ondersteund.

Rechtmatigheidsverantwoording college

De voorbereidingen voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn in 2020-2021 ingezet. Bij het opstellen van de jaarrekening 2021 (dus in 2022) zal het college voor het eerst zelf een standpunt over de financiële rechtmatigheid voorleggen aan de gemeenteraad. De hiervoor benodigde

werkwijze zal naar verwachting de komende jaren het nodige van de organisatie vragen. De impuls voor het verbeteren van onze werkprocessen wordt voortgezet en de rol van kwaliteitszorg als schakel tussen proces en interne controle wordt verder in kaart gebracht. Goede afstemming met de accountant is bij al deze stappen van wezenlijk belang, evenals afstemming met onze partners binnen de Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe. BWB voert namelijk een aantal financieel belangrijke processen en interne controles voor ons uit.

Digitalisering

Digitalisering en het goed gebruiken van data speelt bij de uitvoering van onze taken een steeds belangrijker rol. Enerzijds worden steeds hogere eisen gesteld aan de toegankelijkheid van onze informatie en diensten, anderzijds moeten wij er voor zorgen dat de data die wij in beheer hebben goed worden beschermd. In 2022 wordt de organisatie daarom ingericht op de Wet digitale toegankelijkheid en de Wet elektronische publicaties. De implementatie van de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) wordt voortgezet, en we bekijken welke rol IT kan spelen in een efficiënte en adequate interne beheersing. In 2022 gaan we daarnaast het data gedreven werken verder intensiveren onder andere door middel van doorontwikkeling van de dashboards (onder meer voor het sociaal domein en voor managementinformatie) en het experimenteren met een dataproject binnen een van de beleidsvelden.

Dienstverlening

De dienstverlening van gemeenten heeft vanaf de eeuwwisseling een enorme ontwikkeling doorgemaakt die van grote invloed is op de klantbeleving. De dienstverlening van de gemeente was voor de opkomst van het digitale tijdperk eenvoudig te overzien. Hierdoor kon de beleving van onze dienstverlening door de burger ook eenvoudiger worden beïnvloed. Tegenwoordig is de werkelijkheid veel complexer. De hoeveelheid diensten is toegenomen, net als de hoeveelheid teams en mensen die diensten verlenen. De interactie met burgers vindt daarbij plaats via meerdere on- en offline kanalen, en de contactfrequentie neemt toe. Dit stelt ook continu nieuwe eisen aan communicatie vanuit de gemeente. In 2022 zetten we dan ook verder in op de uitvoering van onze communicatieagenda en geven we verder vorm aan de verandering in communicatie door de gemeente vanwege digitale ontwikkelingen.

Werken aan het verbeteren van het imago en de klantbeleving

Het imago van de gemeente en de klantbeleving van onze dienstverlening worden bepaald door de optelsom van alle ervaringen en interacties die de burger heeft met de gemeentelijke organisatie. Gezien de complexiteit van de huidige werkelijkheid en de invloed die dit heeft op de klantbeleving, is het van belang om gericht te werken aan het realiseren van een gewenste klantbeleving. In 2022 starten we daarom met het zo veel mogelijk *integraal*, *uniform* en *‘van buiten naar binnen’* vorm geven van die dienstverlening waar klantcontact met burgers plaatsvindt:

- *Integraal*: bij klantcontact met, en vragen van burgers willen we volledig zijn in onze reactie. Ook als er meerdere disciplines of afdelingen bij betrokken zijn. Anders gezegd: zo min mogelijk gefragmenteerde reacties van onze kant of reacties die zorgen voor een van-het-kastje-naar-de-muur-effect.
- *Van buiten naar binnen*: we sluiten aan op de belevingswereld van de burger (en niet andersom). Bovendien sluiten we onze procedures en communicatie op deze belevingswereld aan. We geven bijvoorbeeld duidelijke deadlines af wanneer men een reactie van de gemeente kan verwachten en niet wat onze procedures zijn (zonder indicatie van tijd). Maar we geven bijvoorbeeld ook zo veel mogelijk handelingsperspectief (wat kan de burger doen om zijn vraagstuk op te lossen) in plaats van onze kennis te spuien hoe iets in elkaar steekt. Ik kan je hiervan goede praktische en concrete voorbeelden geven.
- *Uniform*: iedereen binnen de gemeente hanteert bovengenoemde principes (integraal en van buiten naar binnen)

Doorontwikkeling digitalisering Burgerzaken

Ook bij de dienstverlening van Burgerzaken willen we optimaal gebruik maken van de digitale mogelijkheden. De digitale dienstverlening zal in 2022 verder worden ontwikkeld, onder andere door de doorontwikkeling van iBurgerzaken, het meer gaan werken met de berichtenbox en het beter ontsluiten van informatie via de website en mijnoverheid.nl.

Borgen veranderingen

Om ervoor te zorgen dat we bovengenoemde verandering vast houden, is het van belang dat we zichtbaar en meetbaar kunnen maken waar we staan en welke resultaten er worden geboekt. Daarvoor wordt een methode ontwikkeld.

Kaders voor de begroting 2022-2025

Op basis van deze kadernota wordt een meerjarenbegroting 2022-2025 opgemaakt en aan de raad voorgelegd. Hierin krijgen de ontwikkelingen die in de voorgaande hoofdstukken zijn beschreven dus een plek. Daarnaast zijn er de zogenaamde algemene (financiële) ontwikkelingen die van invloed zijn op het voorbereiden van de begroting. Hieronder volgen de belangrijkste ontwikkelingen.

Structurele doorwerking van corona

De coronacrisis heeft gezorgd voor veel extra kosten en verminderde inkomsten bij gemeenten, die voor het overgrote deel via de ontvangen compensaties van het Rijk worden afgedekt. Dat wordt gezien als allemaal incidentele gevolgen. Wij verwachten dat er op sommige activiteiten van de gemeente ook zeker sprake zal zijn van structurele effecten of in elk geval effecten die voorlopig zullen aanhouden.

Zo zien wij dat de coronacrisis het thuiswerken in een ander licht heeft gezet en dat dit een enorme vlucht heeft genomen. Dit heeft dan weer verschillende effecten, maar voor ons als gemeente betekent dat bijvoorbeeld dat onze parkeerinkomsten afnemen. Dit is maar een van de voorbeelden van de effecten van de coronacrisis voor de gemeente. In welke mate dergelijke zaken structureel blijven doorwerken in onze begroting zullen wij per onderdeel beschouwen en waar nodig zullen wij daar de meerjarenbegroting op aanpassen.

Structurele effecten vanuit de jaarrekening 2020

Bij de jaarrekening 2020 komen verschillende afwijkingen ten aanzien van de vastgestelde begroting aan het licht. In de begroting 2021-2024 is al met veel bijstellingen rekening gehouden en via de voorjaarsrapportage 2021 hebben we ook ontwikkelingen verwerkt.

Op basis van een analyse van de effecten vanuit de jaarrekening 2020 zullen wij nagaan welke structurele effecten verder nog meerjarig verwerkt kunnen worden, omdat deze tot op heden nog niet verwerkt zijn.

Gemeentefonds

Uitgangspunt voor het opstellen van de meerjarenbegroting is de meicirculaire, zoals die in het jaar voorafgaand aan het eerste begrotingsjaar wordt uitgebracht. In de meicirculaire geeft de Rijksoverheid een overzicht van de ontwikkeling van het gemeentefonds, de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. Het gebruiken van de meicirculaire voor het opstellen van de begroting, is in overeenstemming met het beleid van de provincie.

Herverdeling gemeentefonds

Het grootste deel van de inkomsten van de gemeente komt uit het gemeentefonds. Op een begroting van ruim € 84 miljoen omvat de algemene uitkering uit het gemeentefonds ruim € 47 miljoen en dat is dus ongeveer 56% van onze inkomsten. De hele verdeelsystematiek van het gemeentefonds wordt op dit moment herzien. Dit is vooral in gang gezet vanwege de enorme toename van het aantal verdeelmaatstaven (en de daardoor ontstane ondoorzichtigheid van de systematiek) en om te beoordelen in welke mate de huidige verdeling, inclusief de middelen voor het sociaal domein, wel aansluiten bij de feitelijke behoeften van de verschillende gemeenten. De verwachting was dat in het voorjaar 2020 de resultaten beschikbaar zouden komen, de definitieve keuzes zouden worden gemaakt en dat de nieuwe verdeling in de meicirculaire 2020 kon worden gepresenteerd. Zoals aangegeven in het hoofdstuk “financieel perspectief” is deze planning niet gehaald. De invoering van de herverdeling van het gemeentefonds staat op dit moment gepland op 1 januari 2023.

Voor de begroting 2022-2025 zullen wij uitgaan van de meicirculaire en qua aantallen zullen we rekening houden met de werkelijke stand per 1 januari 2021 en de te verwachten ontwikkelingen. Als er over de herverdeling van het gemeentefonds op dat moment meer duidelijkheid is, dan zullen we daar op gepaste wijze rekening mee houden.

Loon- en prijsontwikkelingen

Bij het opstellen van een begroting is het van belang om ook rekening te houden met de te verwachten ontwikkeling van de lonen en de prijzen. Over het algemeen zullen deze een stijgende tendens vertonen. Dat betekent dat we rekening moeten houden met hogere kosten voor het uitvoeren van dezelfde activiteiten.

Dit betekent dat wij bij het opmaken van de begroting 2022 rekening moeten houden met te verwachten loon- en prijsstijgingen. Alleen op die manier wordt voorkomen dat via een kaasschaafmethode alle budgetten en activiteiten worden uitgeknepen en wordt voldaan aan de eis van een realistische begroting. De percentages zullen pas op een later tijdstip reëel bepaald kunnen worden en daarvoor zal ook gebruik gemaakt worden van de verwachtingen van het Rijk dienaangaande. Via het gemeentefonds worden we ook – in elk geval deels – gecompenseerd voor deze ontwikkelingen.

Loonontwikkeling

De looptijd van de huidige cao-gemeenten is al afgelopen. Er zal dus onderhandeld worden over een mogelijke bijstelling. Indien de feiten beschikbaar zijn bij de opmaak van de begroting 2022-2025 dan kunnen we daarmee rekening houden. Mocht er nog geen nieuwe cao zijn vastgesteld, dan zullen we een inschatting moeten maken voor de te verwachten loonontwikkeling vanaf 1 januari 2021.

Voor het begrotingsjaar 2021 is gerekend met een stijging van 1,5% en ook die zal dan op basis van de vastgestelde cao, dan wel de verwachtingen op dat moment, geijkt moeten worden. Via het accres van het gemeentefonds wordt een compensatie verkregen voor de stijging van de loonkosten als gevolg van de algemene loonontwikkeling.

Prijsontwikkeling

In de meerjarenbegroting is geen prijsstijging verwerkt voor de jaren vanaf 2022. Ook daarvoor geldt hetzelfde als voor de lonen. In basis gaan we rekening houden met een redelijk te verwachten prijsstijging om dezelfde activiteiten te kunnen blijven uitvoeren. Op dit moment is het uitermate onduidelijk met welk percentage het redelijk is om rekening te houden. Ook dit zullen we bij het opmaken van de begroting proberen op een redelijke manier in te schatten.

Wel is duidelijk dat er sectoren zijn, die te maken hebben met een sterkere kostenstijging dan de compensatie die in algemene zin via het gemeentefonds wordt verkregen. Zo is de kostenstijging voor subsidies die te maken hebben met loonontwikkelingen in specifieke sectoren vaak hoger en datzelfde geldt ook voor de kostenstijgingen binnen de taken van het sociaal domein, zoals vergoedingen aan zorgaanbieders.

Bij het opmaken van de begroting zullen de feitelijke kostenstijgingen – op basis van de reële verwachtingen – worden bepaald en zal genuanceerd worden gekeken naar deze specifieke groepen.

Compensatie vanuit het Rijk

In de uitkeringen van het Rijk (waarvan de belangrijkste het gemeentefonds) wordt rekening gehouden met de loon- en prijsontwikkelingen, zoals het Rijk die verwacht en verwerkt. Er is geen directe koppeling tussen de stijging van de cao voor gemeenten en een hogere stijging van het gemeentefonds.

Bijdragen gemeenschappelijke regelingen

Een deel van onze taken hebben wij ondergebracht bij gemeenschappelijke regelingen. Ook deze regelingen hebben te maken met loon- en prijsontwikkelingen. Om dezelfde activiteiten voor ons te kunnen uitvoeren zullen zij normaliter een hogere bijdrage van ons vragen. De bijdragen die wij in onze begroting opnemen moet aansluiten bij de begroting van de gemeenschappelijke regeling. Dat betekent dat wij bij de beoordeling van de ingediende begrotingen alert moeten zijn op de inschattingen die zij op dit punt maken en waar nodig moeten we daarop reageren.

Bij de beoordeling van de nu binnenkomende begrotingen zullen wij kritisch, maar wel realistisch kijken naar de door hen opgevoerde kostenstijgingen.

Areaaluitbreidingen

In de huidige meerjarenbegroting is een stelpost opgenomen voor areaaluitbreidingen als gevolg van nieuwbouw. Deze stelpost is afgestemd op de te verwachten uitbreidingen met het aantal woningen en de oppervlakte aan bedrijfsterreinen. Deze areaaluitbreidingen leiden tot nieuwe wegen en nieuwe gebieden waar plantsoenen en dergelijke moeten worden onderhouden. Op basis van de verwachte uitbreidingen wordt deze stelpost meerjarig bijgesteld. Het effect van deze bijstelling wordt in de meerjarenbegroting verwerkt.

Gemeentelijke belastingen en heffingen

Gemeentelijke belastingen volgen normaliter de loon- en prijsontwikkelingen, zodat wij daarmee ook de balans in onze begroting in stand houden. Voor de gemeentelijke heffingen is voor het merendeel het uitgangspunt dat wij een kostendekkend tarief hanteren en dat de loon- en prijsontwikkeling daarmee direct in het nieuwe tarief wordt verwerkt.

Voor de volgende belastingen hebben we specifieke afspraken. Definitieve besluitvorming over de belastingtarieven vindt plaats bij de vaststelling van de belastingverordeningen door de raad in december.

Onroerende zaakbelastingen/hondenbelasting

Om de loon- en prijsontwikkeling binnen de gemeente te kunnen volgen, is het gewenst om de belastingopbrengsten jaarlijks navenant bij te stellen. In basis zal derhalve de opbrengst van deze belastingen met het accres als gevolg van de areaaluitbreiding en met een algemene stijging als gevolg van de inflatie opgehoogd worden.

Toeristenbelasting

Eens in de 5 jaar worden de tarieven bijgesteld op basis van de werkelijke en te verwachten loon- en prijsontwikkelingen. In 2021 is een bijstelling geweest, zodat dit tarief wordt aangehouden.

Leges omgevingsvergunningen

Wij hanteren het principe van kostendekkendheid. Door de wijzigingen als gevolg van de invoering van de Omgevingswet gaat er veel veranderen in het proces van de vergunningverlening, maar ook in de mogelijkheden om leges te heffen. Het is noodzakelijk dat hiertoe keuzes worden gemaakt en die keuzes zijn vervolgens ook bepalend voor het effect op de inkomsten (legesheffing) maar ook op de noodzakelijke uitgaven.

Financiering(rente)

Onze investeringen worden veelal gefinancierd met vreemd geld. In eerste instantie maken we gebruik van korte financiering (met een maximale termijn van 1 jaar), omdat deze financieringsvorm de minste rentelasten met zich meebrengt. Indien nodig sluiten we langlopende (dus met een looptijd langer dan 1 jaar) leningen af. In onze meerjarenbegroting hebben wij geen rekening gehouden met een toename van rentelasten voor langlopende leningen, omdat wij geen nieuwe

leningen afsluiten. Voor de rente over de korte financiering is geen budget geraamd. Dit laatste omdat deze rente zich op dit moment op of onder nul bevindt.

Afhankelijk van het investeringsvolume voor de komende jaren, wat onder meer afhankelijk is van de uitvoering van de investeringsagenda, zal ook beoordeeld moeten worden in welke mate wij toch een beroep moeten doen op langlopende leningen en daarbij zal meteen ook een verwachting voor de te betalen rente moeten worden meegenomen. De rente is nu historisch laag. Dat geldt zowel voor de korte financiering, als de langlopende financiering. Bij het opstellen van de begroting voor 2021 zal hiervoor een nieuwe inschatting worden gemaakt en in de ramingen worden verwerkt.

De doorbelasting van rente aan investeringen en de grondexploitatie is afhankelijk van de werkelijke rentelasten en de percentages worden op basis van de daarvoor opgestelde regels bepaald. De spelregels hiervoor staan in het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten (BBV).

Stelposten en onvoorzien

In de meerjarenbegroting worden alleen stelposten opgenomen voor die activiteiten waarvan nog niet concreet is op welke wijze en wanneer de besteding precies zal plaatsvinden. Dat geldt specifiek voor de voorgenomen vervangingsinvesteringen op de verschillende taakvelden. In de basis zal de vervanging plaats moeten vinden, zodra een actief niet meer geschikt is. De afschrijvingslasten van het 'oude' actief kunnen al eerder in de begroting vrijvallen (omdat het actief al is afgeschreven).

Indien wij bepaalde stelposten in het kader van bezuinigingen opnemen, dan worden deze direct gekoppeld aan de taken waarop deze bezuinigingen moeten plaatsvinden. Daarmee wordt dus het totale budget binnen dat taakveld meteen verlaagd en daarmee wordt het bijgestelde financiële kader leidend, zodat deze taakstellingen ook voortdurend de aandacht krijgen.

Voor echte onvoorziene uitgaven is in de huidige meerjarenbegroting weer een budget opgenomen. Voor het totaal van alle onvoorziene omstandigheden is een incidenteel budget jaarlijks in de begroting beschikbaar van € 75.000 (circa € 2,50 per inwoner). Dit achten wij voldoende.

Financiële spelregels

De gemeentewet schrijft voor dat wij een structureel sluitende begroting moeten opstellen. En dat wil simpelweg zeggen, dat alle structurele lasten gedekt moeten worden door structurele inkomsten.

De provincie ziet erop toe of wij als gemeente aan deze eis voldoen. Daartoe moeten wij onze begroting (voor 15 november) inzenden. Naast het voorschrift van een structureel sluitende begroting gelden er ook nog eisen over tijdigheid van de stukken en een juiste verantwoording via de jaarrekeningen. Een structureel sluitende begroting is een begroting waarbij het eerste begrotingsjaar meteen sluitend is. Onder een structureel sluitende begroting wordt ook verstaan een begroting die weliswaar in het eerste jaar van de meerjarencyclus niet sluit, maar die binnen de komende vier jaar wel tot een reëel sluitend geheel gaat komen.

Middels de kadernota maken wij de verkenning naar de toekomst en bij de vaststelling van de programmabegroting wordt dit geconcretiseerd voor het komende begrotingsjaar en wordt ook de doorkijk voor de daaropvolgende drie jaar gegeven.

Vanuit de programmabegroting 2022-2025 zien we in meerjarige zin voor de jaren 2022 en 2023 dat er tekorten ontstaan en dat vanaf 2024 een licht overschot in de begroting ontstaat. We balanceren de komende jaren dus op de nullijn. Om te bewaken dat wij deze lijn vasthouden is het van belang om de volgende spelregels te hanteren:

1. Behoedzame en reële ramingen

Alle begrotingsposten (zowel de uitgavenbudgetten als de inkomstenramingen) zijn gebaseerd op de reële verwachtingen bij de betreffende taak of dat product. Voor de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen betekent dit dat deze in overeenstemming zijn met de bijdragen, zoals die in de vastgestelde begroting van die gemeenschappelijke regeling zijn opgenomen.

Onderdeel van een reële raming is ook dat alle te verwachten kosten (en opbrengsten) inzichtelijk worden gemaakt en dat er dus geen investeringen in nieuwe activiteiten plaatsvinden, waarbij niet alle structurele exploitatielasten in beeld worden gebracht.

2. Structurele uitgaven worden structureel gedekt

Alle structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten. Incidentele uitgaven kunnen zowel worden gedekt met incidentele als met structurele middelen. Dat betekent dat voor incidentele uitgaven ook gemeentelijke reserves ingezet kunnen worden.

Voor investeringen, waarop wij moeten afschrijven, is het mogelijk om de afschrijvingslasten te dekken via de reserve kapitaallasten. Dan moet deze reserve bij aanvang het volledige investeringsbedrag bevatten, om dekking gedurende de gehele looptijd te kunnen waarborgen.

3. Integrale afweging

Het gebrek aan middelen noodzaakt tot het maken van duidelijke keuzes. Nieuw beleid en uitbreiding van bestaand beleid is alleen maar mogelijk als daartoe ruimte is. En als die ruimte er is zal goed afgewogen moeten worden welke gewenste activiteiten dan de voorkeur verdienen.

Zulke afwegingen kunnen alleen maar goed plaatsvinden op geëigende momenten, waarbij alles tegen elkaar kan worden afgewogen en ook bewuste keuzes gemaakt kunnen worden.

In onze gemeentelijke cyclus zijn dat de kadernota en de behandeling van de programmabegroting. Daarbij is de rol van de kadernota vooral het stellen van de kaders en het kiezen van de richtingen, terwijl de programmabegroting dan de concrete vertaling wordt, waarbij de laatste ontwikkelingen nog kunnen worden meegenomen. Alleen op die momenten is het mogelijk alle gewenste (nieuwe) activiteiten op een goede en integrale manier af te wegen tegen de beschikbare mogelijkheden.

Dat betekent ook dat bij de andere momenten in de planning- en controlcyclus (de voor- en najaarsrapportage) geen nieuw beleid kan worden ingebracht. En dat deze momenten alleen bedoeld zijn om te monitoren of de uitvoering van het bestaande beleid in de pas blijft lopen met de daartoe beschikbaar gestelde middelen.

4. Risicomanagement optimaliseren

Alle gemeentelijke activiteiten zijn onderhevig aan risico's. Om te voorkomen dat wij plotseling verrast worden met zogenaamde onvoorziene tegenvallers, is het noodzakelijk om in de hele organisatie continu aandacht te hebben voor risicomanagement. En dat niet alleen door de risico's op te sommen en in een paragraaf te zetten, maar ook door concreet te werken aan en met beheersmaatregelen om de risico's in te perken.

5. Opvangen van tegenvallers

Tegenvallers door onvoorziene hogere lasten of lagere baten worden in eerste aanleg binnen het eigen budget (taakveld of programma) opgevangen. Structurele problemen worden ingebracht bij de kadernota en/of begroting voor de integrale afweging. Incidentele problemen worden in eerste instantie zelf opgelost en worden voor de meer brede afweging via de voor- of najaarsrapportage aan de raad voorgelegd.

6. Terughoudendheid bij aanbod van subsidies

Potentieel te ontvangen subsidies zijn alleen aantrekkelijk als deze passen binnen het gemeentelijk beleid. En indien wij dus voor de door ons gewenste nieuwe activiteiten van derden middelen kunnen verkrijgen, dan zullen we daar zeker op inzetten. Als wij gebruik (willen) maken van externe bronnen en bijdragen dan is het ook hier noodzakelijk om het volledige structurele en meerjarige financiële beeld (inclusief de risico's) in beeld te brengen en op basis daarvan keuzes te maken. We moeten geen activiteiten oppakken omdat een derde ons middelen aanbiedt, terwijl wij vervolgens in onze (meerjaren)begroting er problemen door gaan verkrijgen.

Bijlage: Overzicht voornemens per begrotingsprogramma

Deze kadernota bevat diverse (beleids)voornemens die zijn opgenomen in de hoofdstukken toekomstbestendigheid en weerbaarheid. De verschillende voornemens die hier zijn opgenomen worden in deze bijlage nog eens opgesomd, deze keer per begrotingsprogramma. Op deze manier wordt inzichtelijk gemaakt welke onderwerpen per programma vanuit de kadernota in de begroting zullen worden opgenomen.

Zorgzame Stad

- Begeleiding inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt (klantprofiel 4) vanaf 2022 door Werkzaak.
- Doorvoeren vroegsignalering, versterking van de sociale basisinfrastructuur voor rondkomen en schuldhelpverlening aan ondernemers.
- Speciale aandacht voor jongeren met complexe eetstoornissen, suïcidale gedachten en depressieve klachten.
- Betere aansluiting zorg en onderwijs en herijking samenwerkingsafspraken.
- Intensiveren van de contacten met de zorgstructuur op de scholen over het verwijsgedrag.
- Eerste zichtbare resultaten van de pilot praktijkondersteuning jeugd.
- Veranderingen in beschermd wonen, van beschermd wonen naar ambulante ondersteuning.
- Aanpak dak- en thuisloosheid.
- Evaluatie en herijking van de woonladder.
- Duurzame aanpak valpreventie en vitaal bewegen voor ouderen.
- Onderzoek inzet ervaringsdeskundigheid en vormen van ondersteuning en hulp als algemene voorziening en hulp bij psychische problemen.
- Realiseren één integrale toegang voor inwoners met ondersteuningsvragen.
- Nieuwe regionale inkoopstrategie maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd.

Sociale Stad

- Coalitie tegen eenzaamheid
- Dementievriendelijke gemeenschap
- Uitvoering preventieakkoord en sportakkoord.
- Implementatie nieuwe wet inburgering.
- Blijvende inzet op onderhoud sportaccommodaties.
- Uitvoering cultuurvisie.

Groene Stad

- Maatregelen om hittestress zoveel mogelijk te beperken en om beter in staat te zijn het regenwater op te vangen, te vertragen en af te voeren.
- Uitwerking maatregelen Regionale Adaptatie Strategie in uitvoeringsagenda en plannen per wijk.
- Inzet op biodiversiteit.
- Communicatie rondom het thema energietransitie, via continuering bestaande wijkaanpak en acties van het energieloket.
- Uitvoering RES 1.0.
- Start communicatie- en participatietraject warmtetransitie op wijk- en buurtniveau.
- Verduurzaming gemeentelijk vastgoed.

Leefbare Stad

- Vervolg uitvoering programma pilot Schoolhof.
- Terugdringen verharding in het kader van klimaatadaptatie.

- Maatregelen om stikstofuitstoot te verminderen.
- Invoering Omgevingswet.
- Risicoanalyse en herziening lokale aanpak verkeersveiligheid.
- Opstellen aanpak rondom mensenhandel.
- Voortzetting pilot informatievoorziening veiligheid.
- Evaluatie Kadernota Integrale Veiligheid en opstellen nieuwe beleidsplannen.
- Opstellen programma weerbaarheid.
- Onderzoek (gedeeltelijke) nieuwbouw KWC.
- Nieuwe strategie Redichemse Waard.
- Afronding omgevingsvisie.
- Vertaling omgevingsvisie in een concreet woningbouwprogramma.
- Ontwikkeling zuidrand Lanxmeer.
- Ontwikkelingen in spoorzone, waarin de bedrijvigheid waar mogelijk wordt aangevuld met woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens.
- Ontwikkeling station als mobiliteitshub.
- Uitvoering maatregelen uit GVVP.
- Vervolg op onderzoek fietsverbinding Culemborg-Houten-Utrecht.

Ondernemende Stad

- Aansluiting bij Culemborg-pas.
- Vervolg op pilot parkmanager Pavijen.
- Uitvoering projecten Het Jach en Het Hof in binnenstad.
- Realisatie project Vierheemskinderenstraatje.
- Voorbereiding project Zandpoort.